

Executive Summary

หนองเล็ง

การลงพื้นที่ บ.หนองเล็ง
ม.3 ต.แคนน้อย
อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร

ข้าวหอมมะลิ

บทสรุปผู้บริหาร

บ้านหนองเล็ง มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มและที่ดอน พื้นที่ทำนาสลับป่าโปร่ง ดินร่วนปนทราย พื้นที่ทั้งหมด 2,623 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา 2,353 ไร่ ที่อยู่อาศัย 200 ไร่ และพื้นที่สาธารณะ 70 ไร่ ประชากรทั้งหมด 730 คน (178 ครัวเรือน) แบ่งเป็นผู้ชาย 360 คน ผู้หญิง 370 คน โดยมีวัยเด็ก 80 คน วัยทำงาน 496 คน และผู้สูงอายุ 154 คน อาชีพหลักทำนาข้าว และอาชีพอื่นๆ ได้แก่ การผลิตเครื่องจักสาน การผลิตข้าวโป่ง และการแสดงหมอลำ

จากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และศึกษาความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านหนองเล็ง พบว่าชุมชนสามารถเลี้ยงตนเองตามอัตภาพ มีความสุขและความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบริบทภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้บริโภคที่เป็นลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสินค้าของชุมชนบ้านหนองเล็งได้ไม่ช้า จึงควรมีการพัฒนาและต่อยอดสินค้าเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อมูลปัจจุบัน

168 ครัวเรือน ผลิตข้าวเปลือกเก็บไว้บริโภคทั้งปีและนำส่วนที่เหลือไปจำหน่าย มีการรวมกลุ่มชุมชนเกษตรอินทรีย์ ผลิตข้าวอินทรีย์ แต่ยังมีจำนวนน้อย ปัจจุบันได้จัดตั้งโรงสีข้าว พร้อมอุปกรณ์สำหรับบรรจุข้าวสารในถุงให้กับชุมชนบ้านหนองเล็งเพื่อเพิ่มมูลค่าจากการขายข้าวเปลือก เป็นการขายข้าวบรรจุถุงพร้อมบริโภค ซึ่งสามารถจำหน่ายให้กับลูกค้าโดยตรงและมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอยู่แล้ว แต่ชุมชนบ้านหนองเล็งไม่สามารถดำเนินการได้เพราะไม่มีทุนไปรับซื้อข้าวจากเกษตรกร กอปรกับเพิ่งติดตั้งเครื่องสีข้าวใหม่จึงยังไม่มี ความชำนาญในการใช้งาน อีกทั้งบริษัทผู้ติดตั้งยังไม่ได้สาธิตวิธีการใช้งานให้กับชุมชน

ความต้องการ

เงินทุนในการซื้อข้าวจากเกษตรกรเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวสารบรรจุถุง และวิธีการใช้เครื่องสีข้าว เพื่อให้สามารถใช้งานได้เร็วที่สุดภายในระยะเวลาประกันของเครื่องสีข้าว

ข้อเสนอ

- 1) เพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์
- 2) เพิ่มมูลค่าจากการขายข้าวเปลือก เป็นข้าวสารบรรจุถุงสุญญากาศ
- 3) สร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของบ้านหนองเล็ง
- 4) พัฒนาทักษะและความชำนาญในการใช้เครื่องสีข้าว
- 5) พัฒนาการผลิตให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อสุขอนามัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ข้าวโป่ง

ข้อมูลปัจจุบัน

ปัจจุบันชาวบ้านมีการรวมกลุ่มผลิตข้าวโป่งจำนวน 40 ครัวเรือน ในแต่ละวันมีผู้มาผลิต 6-8 คน ผลิตได้วันละประมาณ 3,000 แผ่น ขายแผ่นละ 1 บาท ในขณะที่ต้นทุนตกแผ่นละ 0.62 บาท ได้กำไรแผ่นละ 0.38 บาท กำไรวันละ $3,000 \times 0.38 = 1,140$ บาท มีรายได้เฉลี่ยคนละ 142 บาทต่อวัน โดยจะผลิตข้าวโป่งรสชาติต่างๆ จากพืชพื้นบ้านที่หาได้ในพื้นที่ เช่น อัญชัญ ขมิ้น เตย ฟักทอง เป็นต้น การผลิตข้าวโป่งในปัจจุบันไม่พอจำหน่ายเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านกำลังการผลิตที่ต้องใช้แรงงานและเวลามาก

ความต้องการ

ชุมชนต้องการเครื่องจักรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าวโป่ง

ข้อเสนอ

1) เพิ่มผลิตภาพในการผลิตข้าวโป่ง โดยนำนวัตกรรมผลิตแผ่นเรียบมาใช้เพื่อลดระยะเวลาและแรงงาน โดยสามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้เป็นวันละประมาณ 4,000 แผ่น และสามารถสร้างกำไรเพิ่มขึ้นได้วันละ $4,000 \times 1.73 = 6,920$ บาทต่อวัน เฉลี่ยมีรายได้คนละ 865 บาท ต่อวัน (มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม 723 บาทต่อคนต่อวัน) ในขณะที่ต้นทุนในการทำอุปกรณ์ผลิตแผ่นเรียบข้าวโป่งจำนวน 3 ชุด คิดเป็นเงิน 750 บาท

2) เพิ่มมูลค่าด้วยการผลิตข้าวโป่งให้มีรสชาติหลากหลาย เช่น บาร์บีคิว พืชชาลาบ และจัดทำบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพื่อขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าที่เป็นคนรุ่นใหม่ โดยผลิตได้วันละประมาณ 4,000 แผ่น ขายแผ่นละ 2.5 บาท สามารถสร้างกำไรเพิ่มขึ้นได้วันละ $4,000 \times 2.23 = 8,920$ บาทต่อวัน เฉลี่ยมีรายได้คนละ 1,115 บาท (มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม 973 บาทต่อคนต่อวัน)

3) ปรับปรุงรูปแบบให้อยู่ในรูปแบบพร้อมรับประทาน พร้อมทั้งสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของบ้านหนองเล็ง ซึ่งช่วยให้สามารถสร้างกำไรเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยได้ตั้งแต่ 3.2 – 3.6 เท่าของต้นทุนการผลิต ตามลักษณะของแต่ละประเภทบรรจุภัณฑ์

เครื่องจักสาน

ข้อมูลปัจจุบัน

ปัจจุบันชาวบ้านมีการรวมกลุ่มผลิตเครื่องจักสานจากไหลประมาณ 20 ครัวเรือน โดยผลิตเป็นกระติบข้าวขนาดกลาง ใช้เวลาทำ 1 วันต่อคน จำหน่าย 50 บาท และกระติบข้าวขนาดใหญ่ ใช้เวลาทำ 3 วันต่อคน จำหน่าย 150 บาท ลูกค้ายอมรับซื้อถึงที่ และมีการจำหน่ายในงานต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้น เช่น งานโอท็อป งานประจำปี เป็นต้น จากการคำนวณต้นทุนไหลแห้ง 1 กิโลกรัมราคา 80 บาท สามารถทำกระติบข้าวขนาดกลางได้ 15 กล้อง เพราะฉะนั้นขายได้ $15 \times 50 = 750$ บาท หักต้นทุน 80 บาท ได้กำไร 670 บาท

ความต้องการ

ชุมชนต้องการทำรูปแบบและลวดลายใหม่ๆ แต่ทำไม่เป็น

ข้อเสนอ

- 1) ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ที่ลดปริมาณวัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลา แรงงานในการผลิต และรูปแบบและลวดลายใหม่ๆ เช่น กล่องกระดาษชำระแบบม้วน ตระกร้าใส่ของชำระ เป็นต้น หากผลิตเป็นกล่องกระดาษชำระแบบม้วน โดยใช้ไหลแห้งเท่าเดิม 1 กิโลกรัม จะได้ 25 กล่อง คิดเป็นกำไร 1,170 บาท (เพิ่มขึ้นจากเดิม 500 บาท)
- 2) พัฒนาทักษะและความชำนาญในการทำรูปแบบและลวดลายใหม่ๆ
- 3) สร้างตราสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของบ้านหนองเล็ง

การแสดงหมอลำ

ข้อมูลปัจจุบัน

มีคณะหมอลำ “อัศวินดาวรุ่ง” ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแสดงหมอลำเพลิน มีการรับงานแสดงอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานบวช งานบุญต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามคณะหมอลำเพลินมีบุคลากรที่มีช่องว่างระหว่างวัย (70 ปี และ 13-18 ปี)

ความต้องการ

ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการแสดงหมอลำ

ข้อเสนอ

หาผู้สืบทอดวัฒนธรรมการแสดงหมอลำ และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เป็นต้น

การดำเนินการ ในระยะถัดไป

- 1) ประสานความร่วมมือผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีความรู้ เพื่อให้ความรู้การใช้เครื่องสีข้าวโดยเร็วที่สุด ไม่ใช้งบประมาณ (เนื่องจากบริษัทผู้ติดตั้งข้าวจะมาให้ความรู้)
- 2) ผลิตนวัตกรรมอุปกรณ์ผลิตแทนทับข้าวโป่ง งบประมาณ 750 บาท
- 3) ผลิตข้าวโป่งรสชาติใหม่ๆ เพื่อขยายตลาดรองรับผู้บริโภคที่หลากหลาย งบประมาณ 1,000 บาท
- 4) ผลิตเครื่องจักสานจากไหล ไม้ไผ่ หวาย ให้มีรูปแบบและลวดลายที่หลากหลาย เช่น กล่องกระดาษชำระแบบม้วน ตระกร้าใส่ของชำระ เป็นต้น งบประมาณ 10,000 บาท

สรุป

แนวความคิดต่อยอดสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมของบ้านหนองเล็งนี้ สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมและทุนทางปัญญา ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ลดการโยกย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเมืองใหญ่ และเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

ชีวิตสุนทรีย์ ชีวิต “ดีดี” ที่บ้านหนองเล็ง